

DOI: 10.15276/ETR.01.2020.9
 DOI: 10.5281/zenodo.3967469
 UDC: 330.1: 658.11
 JEL: L26, M29, N01

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ТА МОДЕЛЬ СИСТЕМНО-ІНТЕГРОВАНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМНИЦТВА ЗА ІМПЕРАТИВАМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

CONCEPTUAL APPROACHES AND SYSTEM-INTEGRATED MANAGEMENT OF BUSINESS DEVELOPMENT MODEL ACCORDING TO THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT IMPERATIVES

Volodymyr Y. Filippov, PhD (economics), Associate Professor
 Odessa National Polytechnic University, Ukraine, Odessa
 ORCID: 0000-0003-4429-7582
 E-mail: v.filippov@opu.ua

Received 10.01.2020

Підприємство в інформаційно-інноваційній економіці сталого розвитку набуває статусу принципово важливого явища, виступаючи одним з головних стейкхолдерів та граючи потрійну роль як:

- вагомий чинник;
- частина економічної складової;
- механізм забезпечення сталого розвитку, утворюючи соціально-економічну основу останнього.

Функціонал підприємства розширюється, оскільки виникає нова функція – провайдерсько-активаторна, яка передбачає активну постійну участь підприємців та підприємницьких структур у забезпеченні сталого розвитку у процесі здійснення підприємницької діяльності. Вона має стати невід’ємною частиною останньої, незважаючи на несприятливі початкові вітчизняні умови.

Інформаційно-інноваційна економіка висунула нові вимоги до бізнес-моделей, змінивши технології та середовище їх формування і реалізації за принципом випереджального розвитку, та надала перевагу інноваційно-орієнтованим бізнес-моделям. Водночас, у зв’язку з незастосовністю існуючих моделей управління підприємницькими процесами і структурами за різними підходами для управління за імперативами сталого розвитку, незважаючи на їх функціональні і структурні зміни останніх часів, обґрунтовано необхідність і доцільність розробки інноваційно-орієнтованої структурно-логічної бізнес-моделі, її цільового, ресурсного, організаційно-функціонального, інформаційного та процесного профілів. Останні будуть доповнювати один одного, оскільки відобразатимуть різні характеристики єдиного цілого та спиратимуться на колабрацію. Така модель повинна забезпечувати досягнення цілей сталого розвитку або сприяти їх досягненню.

Філіппов В.Ю. Концептуальні підходи та модель системно-інтегрованого управління розвитком підприємства за імперативами сталого розвитку. Науково-методична стаття.

Країна, що обрала шлях сталого розвитку, визнає себе як соціо-еколого-економічну систему з новими властивостями, чим якісно змінює умови існування та розвитку підприємства, його роль, характеристики та складові. Вона визначає інші пріоритети розвитку, які задекларовані та конкретизовані в системі цілей і стратегічних завдань. Розвиток набуває системно-інтегрованого характеру, оскільки цілі, ресурси, управлінські та економічні механізми системно інтегруються для досягнення цілей сталого розвитку. Відповідно має змінитися й система управління таким розвитком країни.

Зміни необхідні на всіх трьох рівнях управління підприємством – макро-, мезо-, мікро-. Це потребує системно-інтегрованого підходу до управління розвитком підприємства за імперативами сталого розвитку на засадах колаборації, інклюзивності та менторства, превентивності та компенсаторності, наукові засади та концептуальну модель якого запропоновано.

Ключові слова: концепція, підхід, модель, системно-інтегроване управління, розвиток підприємства, імперативи, сталий розвиток.

Volodymyr Y. Filippov. Conceptual approaches and system-integrated management of business development model according to the sustainable development imperatives. Scientific and methodical article.

The country that has chosen the path of sustainable development, recognizes itself as a socio-ecological-economic system with new properties, which qualitatively changes the conditions of existence and development of entrepreneurship, its role, characteristics and components. It identifies other development priorities that are declared and specified in the system of goals and strategic objectives. Development acquires a system-integrated character, as goals, resources, management and economic mechanisms are systematically integrated to achieve the goals of sustainable development. Accordingly, the system of management of such development of the country should change.

Changes are needed at all three levels of business management - macro-, meso-, micro-. This requires a system-integrated approach to entrepreneurship development management based on the imperatives of sustainable development based on collaboration, inclusiveness and mentoring, prevention and compensatory, the scientific principles and conceptual model of which are proposed.

Keywords: concept, approach, model, system-integrated management, business development, imperatives, sustainable development.

На практиці це означає доцільність і необхідність розвідок та науково-прикладних розробок в напрямках: а) забезпечення превентивності управління розвитком підприємництва та його складовими за імперативами сталого розвитку, тобто надання випереджального характеру управлінським рішенням та їх спрямованості на сталий розвиток. Для цього складові підприємництва доцільно розглядати як: підприємець, підприємницька структура, підприємницька діяльність; б) компенсування несприятливих початкових умов сталого розвитку за рахунок колаборації брендів, ресурсів, потенціалів підприємницьких структур та їх партнерів, інноваційної, інформаційної та підприємницької інфраструктури, тобто спільне використання переваг один одного (якщо це доцільно), об'єднання на постійній основі зусиль для досягнення поставлених цілей, але ситуаційно, тобто за проектним підходом; в) забезпечення постійної інноваційної основи розвитку підприємництва в напрямку сталого розвитку, зокрема шляхом державної підтримки та мотивування інноваторів, інноваційного співробітництва, інноваційного партнерства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Аналізування досліджень, присвячених підприємництву, концептуальним підходам і моделям управління його розвитком за імперативами сталого розвитку, інноваційному та інформаційному чиннику його розвитку авторів Анаєва Б.С., Васильєвої В.Ю., Єремейчук Р.А., Кірева О.В., Ковтуненко К.В. [1], Кузнецова Е.А. [2], Палехова Д.А., Палехової Л.Л., Пилипенка А.А. [3], Самофатової В.А. [4], Ткача К.І. [5], Турчіни С.Г. [6], Філіппової С.В. [7], Харічкова С.К., Швеця В.Я. [8] довело, що є новітні структурні зміни та нові тенденції розвитку підприємництва. За аналізом їх робіт та аналітичних досліджень можна стверджувати, що такі зміни потребують нового концептуального підходу до управління підприємництвом на всіх трьох рівнях управління.

Такий концептуальний підхід – це системно-інтегроване управління розвитком підприємництва, яке орієнтується на імперативи сталого розвитку та має на увазі те, що стратегічними імперативами загального національного розвитку для України мають стати:

- впровадження інноваційної моделі розвитку;
- модернізація інфраструктури;
- економічне зростання на основі структурної перебудови.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

Для забезпечення вищезазначеної доцільності і необхідності розвідок та науково-прикладних розробок потрібно управлінськими впливами охопити взаємозалежні:

- процеси: а) інноваційний процес для регулювання його наслідків та взаємин учасників, підвищення результативності; б) інноваційну діяльність для збільшення кількості інноваційно-активних підприємницьких структур, підвищити якість та результативність, оптимізувати витрати, покращити взаємини учасників); в) управління ними для удосконалення систем загального й функціонального управління та їх окремих блоків і підсистем в частині цілеполягання, планування, прогнозування, мотивування, моніторингу та оцінювання, контролювання);
- явища: а) інноваційно-орієнтовані бізнес-структури (посилити їх інноваційну активність, збільшити кількість, забезпечити якість, доцільність та результативність, розвивати й підтримувати в актуальному стані інноваційні бізнес-комунікації); б) інноватори (посилити активність інноваторів та підвищити її результативність, покращити комунікації, забезпечити інкубування інноваційних ідей для бізнесу та комерціалізація інновацій); інновації та інноваційні ідеї (забезпечити їх спрямованість на сталий розвиток і кардинальність, доцільність і завершеність).

Це може зробити лише системно-інтегрований підхід на засадах колаборації, інклюзивності та менторства, превентивності та компенсаторності, що потребує докладного висвітлення та відповідної концептуальної моделі (далі – СІУРП ІСР).

Саме тому метою статті є розробка концептуального підходу та моделі системно-інтегрованого управління розвитком підприємництва за імперативами сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження

Сутність системно-інтегрованого підходу зведено у структурно-логічну схему (рис.1), яка ілюструє наукові засади системно-інтегрованого управління розвитком підприємництва за імперативами сталого розвитку.

Базові ідеї (припущення, положення) системно-інтегрованого підходу розвитком підприємництва за імперативами сталого розвитку, що склали його науково-теоретичне підґрунтя, такі:

Ідея перша – дуальне бачення розвитку підприємництва: як процесу з різними наслідками (за рівнем, вагомістю, впливом та спрямованістю), які охоплюють у певний спосіб інноваційну, соціальну, економічну, технологічну, наукову та екологічну сфери, та як явища з ключовими компонентами (складові, форми, види, інфраструктурна підтримка).

Це вимагає структурно-динамічного підходу до управління ним.

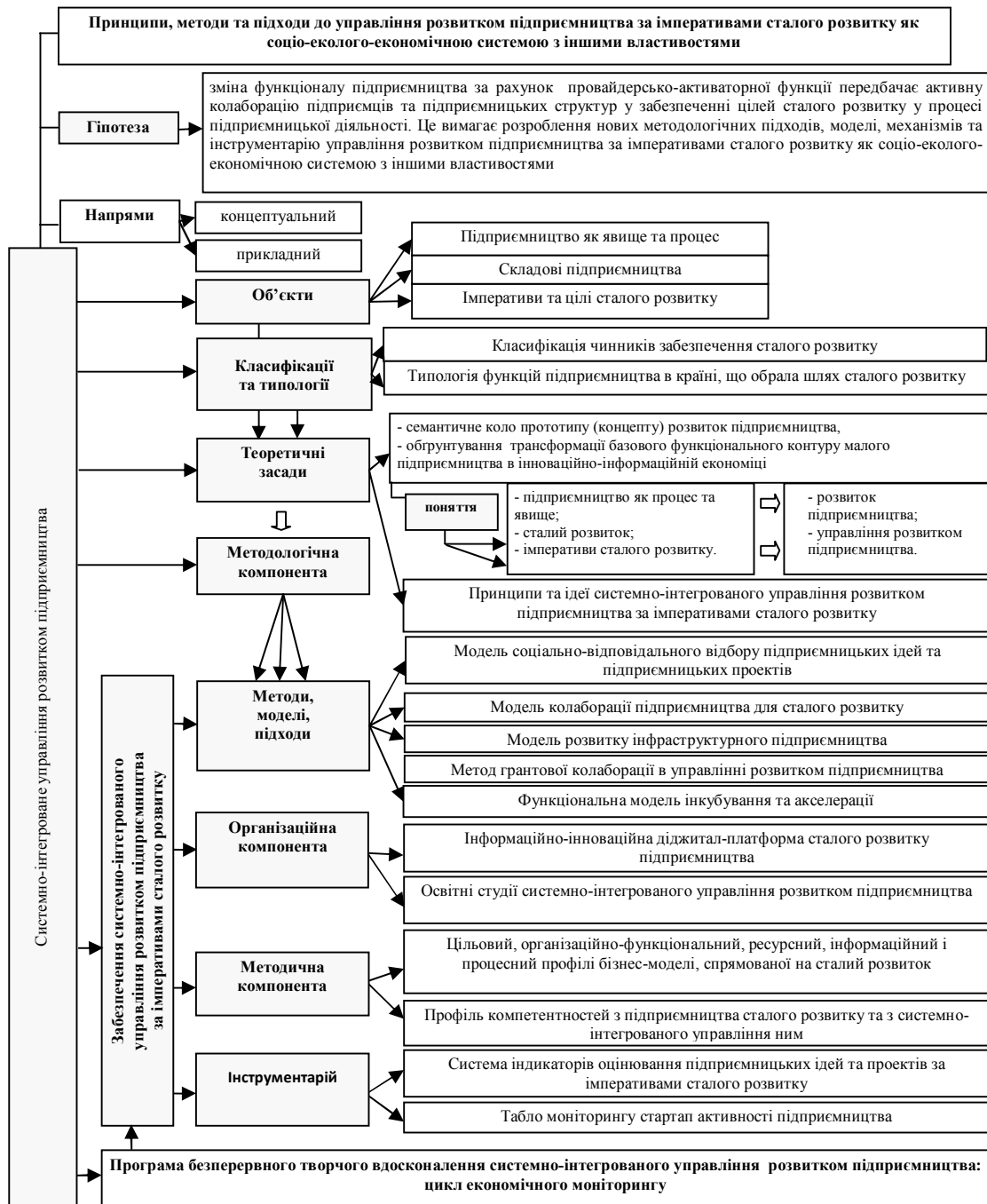

Рисунок 1. Наукові засади системно-інтегрованого управління розвитком підприємства за імперативами сталого розвитку
Джерело: власна розробка автора

Ідея друга – чотири семантичних кола з прототипами (концептами) – підприємство, підприємець, підприємницька діяльність, розвиток підприємства, що представлені як змінна в часі множина двох частин: константні елементи і ситуативні компоненти обумовлюють логіку управління: розвиток підприємства: → розвиток складових підприємства → розвиток форм підприємства → розвиток інфраструктури підтримки підприємства → розвиток видів підприємства.

Враховуючи логіку не забуте про

підприємницьку ідею, яка є початком розвитку складових підприємства та підприємницьку поведінку, яка є результатом підприємницького процесу.

Вони входять до іншого логічного ланцюжку: підприємець → підприємницька ідея → підприємницька поведінка → розвиток підприємства.

Ідея третя – неможливість сталості без розвитку у довгостроковій перспективі та уявлення сталого розвитку через: а) творчу еволюцію систем, б) інтегративну єдність соціо-

еколого-економічного прогресу та часу, в) відмінності цілей; умов, проблем та перешкоди; процесів, що потрібні для його забезпечення; очікуваних та отриманих результатів.

Це потребує свідомого цілеспрямованого впливу на людину-особистість, яка приймає активну безпосередню участь в економічному житті суспільства, тобто на підприємця, який здійснює підприємницьку діяльність у різних сферах та масштабах, граючи ключову роль у формуванні соціально-економічної основи реалізації парадигми сталого розвитку.

Ідея четверта – висновки щодо відмінності концептуальних підходів до досягнення сталого розвитку за вагомністю складових, відношенням до економічного зростання, інноваційного розвитку і навколишнього середовища, що втілюється у різних потенціал моделей, та щодо відсутності еталонної моделі внаслідок браку знань про наслідки нових технологій і соціально-економічної основи такого розвитку (див.п.1.2), які дозволяють стверджувати, що розроблятиметься концептуальна модель управління розвитком підприємництва в умовах невизначеності.

Ідея п'ята – ще висновки щодо характеру моделі сталого розвитку, яка повинна бути: а) трансформаційною, щоб кардинально змінити існуючі параметри економіки, екології та соціуму; б) еволюційною, щоб передбачати поступовість змін; в) синергійною, щоб забезпечити взаємодію економічних інститутів, створити компенсаторні механізми розвитку; г) збалансованою, щоб узгодити та збалансувати економічні, екологічні, соціальні цілі і ресурси та процеси розвитку.

Функціонал моделі має підтримувати функції підприємництва та соціо-еколого-економічний, тобто тріадний характер взаємин підприємництва і сталого розвитку, який збільшує в рази обсяг його об'єктів, напрямків і завдань. Відповідно, на мікрорівні теж змінюватиметься система управління.

Ідея шоста – нові класифікаційні підходи: класифікація чинників забезпечення сталого розвитку з врахуванням ресурсного підходу; типологія та сутнісна характеристика функції підприємництва в країні, що обрала шлях сталого розвитку; обґрунтування виникнення провайдерсько-активаторної функції, яка передбачає активну участь підприємців і підприємницьких структур у забезпеченні сталого розвитку при здійсненні ними підприємницької діяльності шляхом колаборації висувають новий критерій – відповідність управлінських впливів та підприємницької поведінки цілям сталого розвитку.

Ідея сьома – обґрунтування: а) інноваційної функції підприємництва в якості активатора та передумови формування соціально-економічної основи сталого розвитку за рахунок зміни її вектору на досягнення його цілей; б) трансформації базового функціонального

контуру малого підприємництва в інноваційно-інформаційній економіці.

Сталий розвиток спричиняє нові завдання для підприємництва та, водночас, утворює нові сфери підприємницької діяльності, спонукаючи підприємців до інноваційної активності саме в цих напрямках та сферах. Зокрема, виникає соціальне, екологічно орієнтоване, екологічне та зелене підприємництво, які потребують окремого управлінського підходу та підтримки. Доцільно також додати інфраструктурне підприємництва як перспективний вид підприємництва, який частіше асоціюється з транспортною інфраструктурою, але в інноваційно-інформаційній економіці його зміст розширюється.

Ідея восьма – висновки щодо альтернативного характеру методологічних підходів до управління розвитком підприємництва за сферами діяльності і за компонентами, їх змін і застосовності до сталого розвитку. Це дозволило узагальнити, що в будь-якому випадку потрібно використовувати не лише внутрішні ресурси (цілі, бізнес-моделі, власні ресурси), а й зовнішні, що надає йому інноваційно-інформаційна економіка (знання, діджитал-технології, інфокомунікаційні можливості та інфраструктурну підтримку).

Ідея дев'ята – характеристика моделей розвитку національних соціально-економічних систем на сприйняття цінностей сталого розвитку дозволяє стверджувати про доречність застосування для формування зовнішнього середовища розвитку підприємництва досвіду країн, що обрали корпоративну, скандинавську, соціально-орієнтовану та південно-європейську моделі розвитку національних соціально-економічних систем, оскільки слабкість цінностей сталого розвитку в інших моделях унеможливило або значно ускладнює сприйняття цінностей підприємництвом та підприємцями. Вплив моделі національної рівня на управління підприємницькими процесами і структурами полягає у функціональних та структурних змінах моделей мікроуправління розвитком підприємництва, визнанні екологічного, соціального і економічного імперативів сталого розвитку принципами, за якими повинна формуватися модель управління розвитком підприємництва в інноваційно-інформаційній економіці сталого розвитку.

Ідея десята – про переваги структурно-логічних моделей і бізнес-модельного підходу, доцільність комбінування цільового, інноваційного, технологічного і ресурсоорієнтованого підходів. Це означає, що модель управління розвитком підприємництва за імперативами сталого розвитку повинна бути інноваційно-орієнтованою, генеруючи випереджальні механізми та інструменти.

Ідея одинадцята – розподіл управлінських завдань і зон відповідальності за формування детермінант розвитку малого підприємництва між рівнями управління: макрорівень – усунення загальних перешкод розвитку підприємництва;

мікрорівень – формування компетентнісної, інформаційної та колабораційної основи за імперативами сталого розвитку для: прийняття рішень щодо здійснення (припинення) підприємницької діяльності; вибору виду економічної діяльності, сфери та масштабу бізнесу; локації підприємства; його стартап-активності; використання альтернативних ресурсів підприємницької діяльності.

Ідея дванадцята – щодо доцільності та нагальної потреби у розробці багатофункціональної інноваційно-інформаційної діджитал-платформи та освітніх студій сталого розвитку підприємства, яке зі зменшенням розміру своєї підприємницької структури та статусу (велике-середнє-мале-мікро) тяжіє до задоволення регіональних потреб і використання місцевих ресурсів: чим менше розмір – тим більше тяжіє. Відповідно саме для самозайнятих осіб, мікро- та малого підприємства доцільно розробити таку платформу сталого розвитку.

Ідея тринадцята – авторське бачення та обґрунтування сутності, принципів та сфер застосування системно-інтегрованого управління розвитком підприємства з врахуванням новітніх підходів до принципополягання [1-9], за якими побудовано концептуальну модель системно-інтегрованого управління розвитком підприємства на основі відповідного системно-інтегрованого підходу, засадах колаборації, інклюзивності та менторства, превентивності та компенсаторності.

Сукупність наведених ідей поєднує концептуальний підхід до системно-інтегрованого управління розвитком підприємства (рис.2), за яким балансування тріади сталого розвитку досягатиметься за рахунок комбінування різних методологічних підходів до управління (екологічного, соціального, компетентнісного, інфраструктурного та інноваційного) за такими напрямками:

- розробки нових форм підприємницької діяльності (екологічний підхід),
- соціалізації спектру її завдань (соціальний підхід);
- створення освітньо-просвітницької бази виховання підприємців (компетентнісний підхід);
- розробка багатопрофільної інфраструктури підприємства (інфраструктурний підхід);
- інноваційної основи його розвитку (інноваційний підхід).

Концептуальний підхід до системно-інтегрованого управління розвитком підприємства орієнтується на **імперативи сталого розвитку**.

Стратегічними імперативами загального національного розвитку для України [10, 11] повинні стати: а) впровадження інноваційної моделі розвитку; б) модернізація інфраструктури; в) економічне зростання на основі структурної перебудови.

Цих імператив запропонований концептуальний підхід до системно-інтегрованого управління розвитком підприємства (СІУРП ІСР) дотримується повністю, оскільки:

- на впровадження інноваційної моделі розвитку працює інноваційна основа підходу, за якою передбачене стимулювання колаборації підприємців на стадії інноваційного пошуку та відбору підприємницьких ідей;
- модернізації інфраструктури сприятиме інфраструктурне підприємство, яке входить до пріоритетів інформаційно-інноваційна діджитал-платформа сталого розвитку підприємства з відповідною багатопрофільною інфраструктурою;
- на економічне зростання на основі структурної перебудови спрямований власне сам авторський концептуальний підхід до СІУРП ІСР, оскільки він виписує відбір підприємницьких ідей, підприємницьких проектів і структур для соціально орієнтованого і соціального, екологічно орієнтованого, екологічного та зеленого підприємства, які потребують окремого управлінського підходу та підтримки.

Поліфункціональна структура системи механізмів переходу України до сталого розвитку передбачає [12], що структуру механізмів сталого розвитку формують державні та недержавні організаційні структури, утворені на різних рівнях механізму, які реалізують свої рішення через важелі впливу, що належать до їхніх повноважень. Це означає, що коло суб'єктів системно-інтегрованого управління розвитком підприємства на мікро рівні розширюється. Воно охоплює не лише підприємницькі структури, що здійснюють підприємницьку діяльність, та їх партнерів, а й благодійні фонди, громадські організації, державні установи, які створюють інфраструктуру (підприємницьку, інноваційну, транспортну, освітню, наукову тощо). Ці механізми різні за природою – правові, організаційні, фінансові, економіко-інноваційні, соціальні, екологічні та інформаційні. Їх досить багато, тому підприємцям потрібно їх знати та використовувати. Для цього авторський концептуальний підхід передбачає освітні студії та регламентовані колабораційні відносини.

Стратегічні імперативи сталого розвитку [9, 13, 14] є орієнтиром для всіх розроблених моделей та інструментів (табл. 1), проте можна виділити головні імперативи, на які спрямовані ці розробки (в табл.1 виділено жирним шрифтом).

Як видно з табл.1, повністю охоплює імперативи сталого розвитку теоретична компонента і програма безперервного творчого вдосконалення системно-інтегрованого управління розвитком підприємства, яка інтегрована з циклом економічного моніторингу.

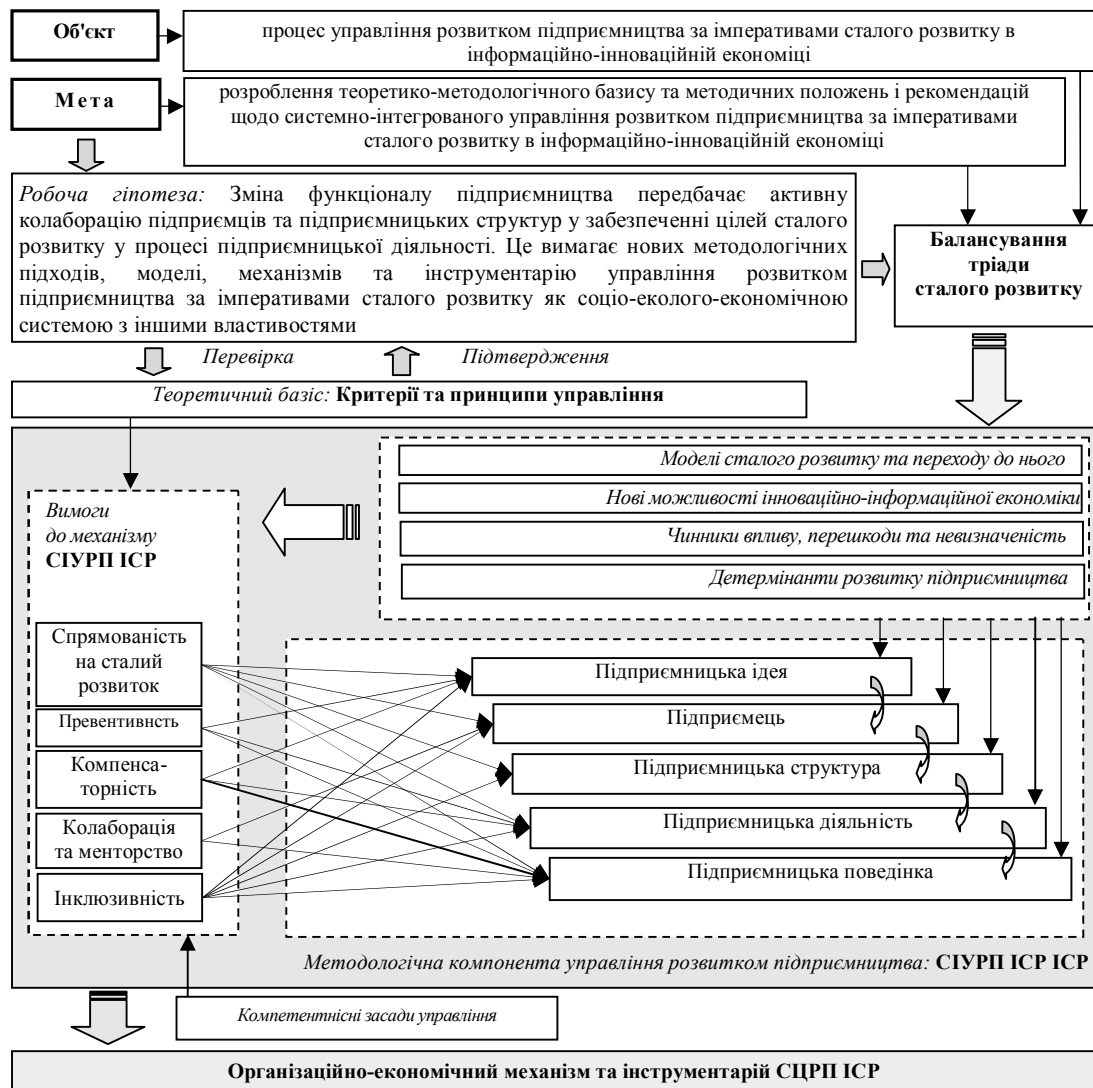

Рисунок 2. Концептуальний підхід до системно-інтегрованого управління розвитком підприємництва (СІУРП ІСР): мікрорівень

Джерело: власна розробка автора

Це зрозуміло, оскільки перша закладає уявлення про новий підхід та його складові, а друга – призначена для покращення механізму системно-інтегрованого управління розвитком підприємництва з імперативами сталого розвитку в цілому і по його окремих складових.

Вхідні умови сталого розвитку утворюють комбінація: радикально змінені ринкові механізми; природно-екологічна стійкість; міжнародна співпраця та кооперація; стійкий економічний та соціальний розвиток; екологізація суспільної свідомості. Досягти їх ефективної комбінації на мікрорівні неможливе, оскільки частина завдань – це завдання управління національного рівня. Проте є механізми та інструменти, спроможні залучити підприємців та підприємницькі структури до їх вирішення. Зокрема, екологізацію суспільної свідомості можна розвивати як сферу екологічного підприємництва, а соціалізацію економіки – як сферу соціального підприємництва, в який

реалізовуватимуться підприємницькі ініціативи та ідеї.

Готовність підприємства прийняти концепцію сталого розвитку та втілити її у стратегію свого розвитку є передумовою стабільності останнього.

Концептуальна модель системно-інтегрованого управління розвитком підприємства. В основу моделі покладено загальні та специфічні принципи, а також наведені вище імперативи сталого розвитку.

Загальними принципами виступають загальнонаукові принципи. Їх достатньо повно розкрито в наукових джерелах, тому можна їх перелічити без зайвих подробиць. До того ж у дослідженні їх більшість прийнято «методом обкладинки» – у загальновідомому змісті, без коригувань та уточнень.

Лише деякі з них адаптовано до цілей дослідження та його об'єкту – управління розвитком підприємства.

Таблиця 1. Відображення стратегічних імператив сталого розвитку у розробках концептуального підходу до системно-інтегрованого управління розвитком підприємства (СІУРП ІСР)

Компоненти та розробки підходу	Стратегічні імперативи сталого розвитку*						
	1	2	3	4	5	6	7
<i>Теоретична компонента</i>							
1. Принципи та ідеї системно-інтегрованого управління розвитком підприємства за імперативами сталого розвитку	+	+	+	+	+	+	+
<i>Методологічна компонента</i>							
2. Модель соціально-відповідального відбору підприємницьких ідей та підприємницьких проєктів	+	+	+	+	+	+	+
3. Модель колаборації підприємництва для сталого розвитку	+				+		+
4. Модель розвитку інфраструктурного підприємництва	+	+	+	+		+	
5. Метод грантової колаборації в управлінні розвитком підприємства	+	+		+	+	+	+
<i>Організаційна компонента</i>							
6. Інформаційно-інноваційна діджитал-платформа сталого розвитку підприємства	+	+	+	+	+	+	+
7. Освітні студії СІУРП ІСР		+		+		+	+
<i>Методична компонента</i>							
8. Цільовий, організаційно-функціональний, ресурсний, інформаційний і процесний профілі бізнес-моделі, спрямованої на сталий розвиток		+					+
9. Профіль компетентностей з підприємства сталого розвитку та з системно-інтегрованого управління ним		+		+		+	+
<i>Інструментарій</i>							
10. Система індикаторів оцінювання підприємницьких ідей та проєктів за імперативами сталого розвитку	+	+	+	+	+	+	+
11. Табло моніторингу стартап активності підприємства	+			+		+	+
12. Програма безперервного творчого вдосконалення системно-інтегрованого управління розвитком підприємства: цикл економічного моніторингу	+	+	+	+	+	+	+

* 1 – активізація економічного та промислового зростання; 2 – підвищення якості економічного і соціального зростання; 3 – задоволення основних потреб суспільства; 4 – забезпечення якості життя населення; 5 – збереження та зміцнення ресурсної бази; 6 – зміна технологій та управління ризиками; 7 – розгляд довкілля та економіки невід’ємно одне від одного при прийнятті управлінських рішень.

Джерело: власна розробка автора

Це, зокрема:

- комплексність, ефективність методів та інструментів колаборації підприємства, їх достатність та результативність;
- наукова обґрунтованість, збалансованість, та цільова сумісність (несуперечливість), системність, цілеспрямованість та прозорість управлінських впливів і відповідних інструментів, безперервність їх дії та вдосконалення.

Специфічними принципами висунуто такі:

- перший й визначальний принцип – спрямованість на сталий розвиток всіх складових підприємства: підприємницьких ідей, підприємців як особистостей, підприємницьких структур, підприємницької діяльності, підприємницької поведінки та дотичних процесів. Цей принцип – найскладніший у дотриманні, оскільки потребує змін цінностей суспільства, способу мислення підприємців та інноваторів. Відповідно, результативність його дотримання потрібно забезпечити багатократним дублюванням у вимогах, умовах та інструментарії управління складовими та розвитком в цілому;
- принцип превентивності передбачає випереджальний розвиток підприємницьких ідей, підприємницької поведінки у процесі підприємницької

діяльності. Йдеться про участь підприємців у формуванні потреб суспільства за цілями сталого розвитку, ідей для розвитку соціального, екологічного та зеленого підприємства, чистих технологій, технологій утилізації.

- принцип безперервного інноваційного пошуку передбачає постійне здійснення наукових досліджень та набуття нових знань підприємцями. Він також спрямований на розвиток соціального, екологічного та зеленого підприємства, розробку та залучення чистих технологій і технологій утилізації;
- принцип компенсаторності передбачає компенсацію браку: а) ресурсів для розвитку підприємства та для здійснення ним підприємницької діяльності, б) підприємницьких ідей з інноваційними технологіям, знань, що формують підприємницьку поведінку;
- принцип колаборації та менторства забезпечує реалізації принципу компенсаторності, оскільки колаборація передбачає об’єднання зусиль, ресурсів, потенціалів та брендів, а менторство або менторинг – компенсує ще й брак досвіду шляхом взаємодії більш досвідченого консультанта або іншого підприємця (ментора) в певній сфері з менш досвідченим підприємцем;

- принцип інклюзивності передбачає повну залученість підприємництва до досягнення цілей сталого розвитку шляхом вирішення окремих завдань протягом підприємницької діяльності та соціальних ініціатив підприємств;
- принцип провайдерства передбачає завершене просування цінностей сталого розвитку та доцільності колаборації підприємств заради їх досягнення у легітимний спосіб, тобто не лише орієнтовані на діючу нормативну базу, а й прагнуть до розуміння і підтримки нових механізмів та управлінських інструментів існуючими інституціями;
- принцип синергії (грец. Synergos – що діє

разом) спрямований на досягнення ефекту синергії від акумулювання ресурсів учасників колаборації. Синергізм впливу дій означає появу якісно нових джерел розвитку, підвищення результативності діяльності колаборантів як наслідку системного ефекту.

Ці принципи водночас утворюють відповідні вимоги до системно-інтегрованого управління розвитком підприємництва за імперативами сталого розвитку (рис.2).

Запропонована концептуальна модель системно-інтегрованого управління розвитком підприємництва за імперативами сталого розвитку (рис. 3) відображає основні блоки управління на мікрорівні – процеси, підсистеми та їхні зв'язки.

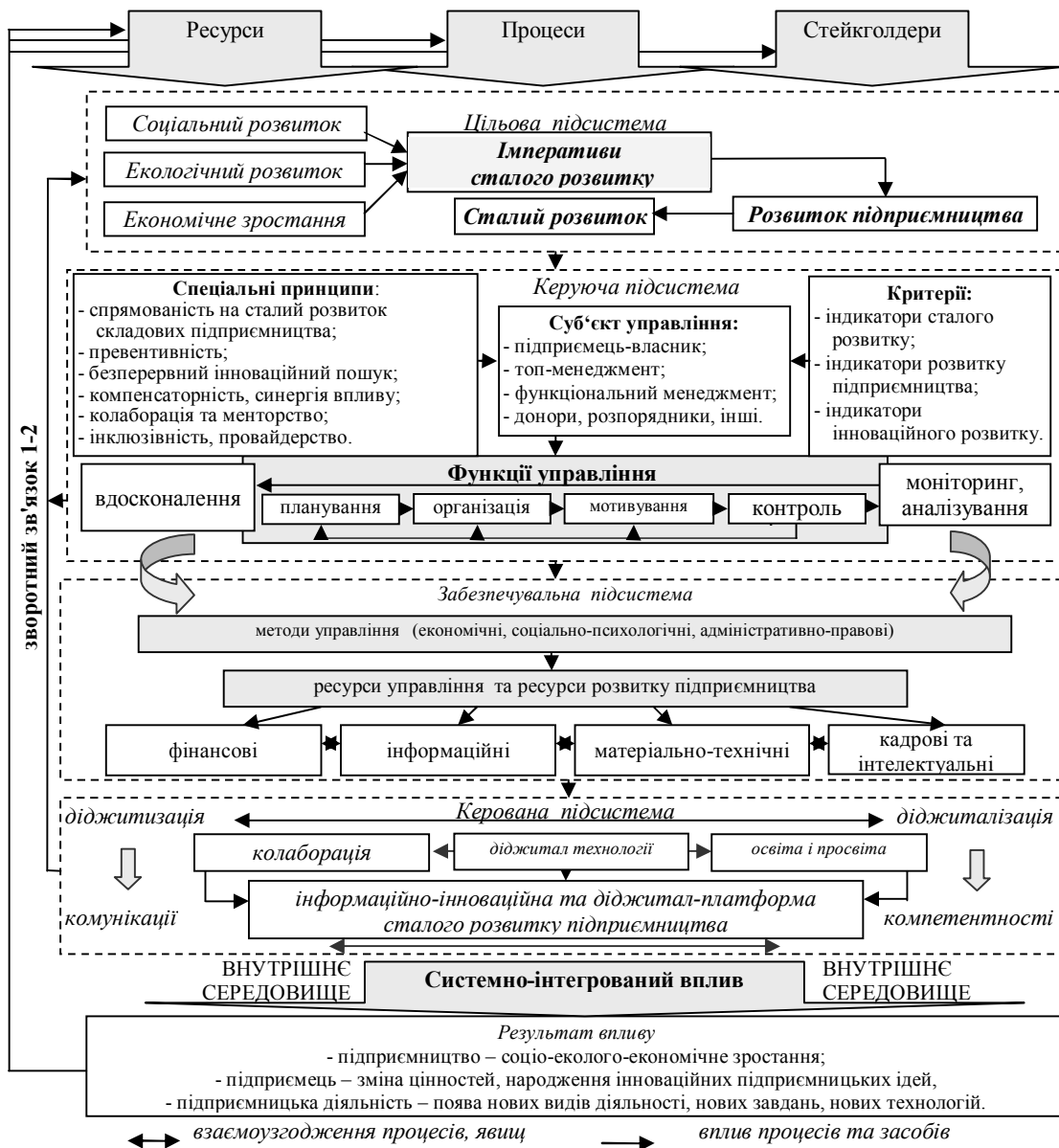

Рисунок 3. Концептуальна модель системно-інтегрованого управління розвитком підприємництва за імперативами сталого розвитку: мікрорівень

Джерело: власна розробка автора

Модель є структурно-логічною, а її управління за імперативами сталого розвитку – від відмінністю є перебудова системи та процесів цілепокладання до моніторингу й аналізування.

Найбільше спрямованість на сталий розвиток помітна у цільовому блоці та блоці вдосконалення. Останній, по суті, розпочинає управлінський цикл, змінюючи цілі, методи, механізми та інструментарій управління.

Модель значно розширює коло суб'єктів управління підприємством, додаючи до традиційних суб'єктів «підприємець», «топ-менеджмент» та «функціональний менеджмент» інших суб'єктів – донорів, що надають гранти на сталий розвиток та підтримку підприємства, захист соціально вразливих верст населення тощо, благодійні організації та фонди, а також громадські організації, що виконують такі гранти, підтримують розвиток соціального, екологічного, зеленого, чистого, інфраструктурного підприємства, інноваційні стартап-проекти в цих напрямках.

Як було зазначено, сталий розвиток спричиняє нові завдання для підприємства. Це, з одного боку надає нових можливостей – виникають нові сфери підприємницької діяльності, з іншого – це спричиняє брак знань, а відкритість нових ринків спонукає підприємців до прискореної комунікаційної та інноваційної активності саме в цих сферах.

Інформаційно-інноваційна економіка – це суцільний діджитал. В якості діджитал-механізму системно-інтегрованого управління розвитком

підприємства моделлю пропонується інформаційно-інноваційна діджитал-платформа сталого розвитку підприємства), яка застосовує можливості діджитал як цифрової трансформації світу та бізнесу. Діджиталізація спрощує комунікації та збільшує в рази їхню кількість, а діджиталізації – вимагає нових компетентностей.

Передбачення змін вимагає закладання процесу самовдосконалення для системно-інтегрованого управління розвитком підприємства за імперативами сталого розвитку. Це передбачає блок вдосконалення, внутрішній та зовнішній зворотний зв'язок.

Запропонована модель є неперевантаженою подробицями – зайвими інформаційними блоками, тому зручна для сприйняття відповідного концептуального підходу (рис.2). Вона створює логічний ланцюжок процесів для авторських методологічних, організаційних і методичних розробок (табл. 1).

Програма безперервного творчого вдосконалення системно-інтегрованого управління розвитком підприємства за імперативами сталого розвитку (СІУРП ІСР) розглядається та пропонується як його невід'ємна частина та відповідає циклу економічного моніторингу (рис.4).

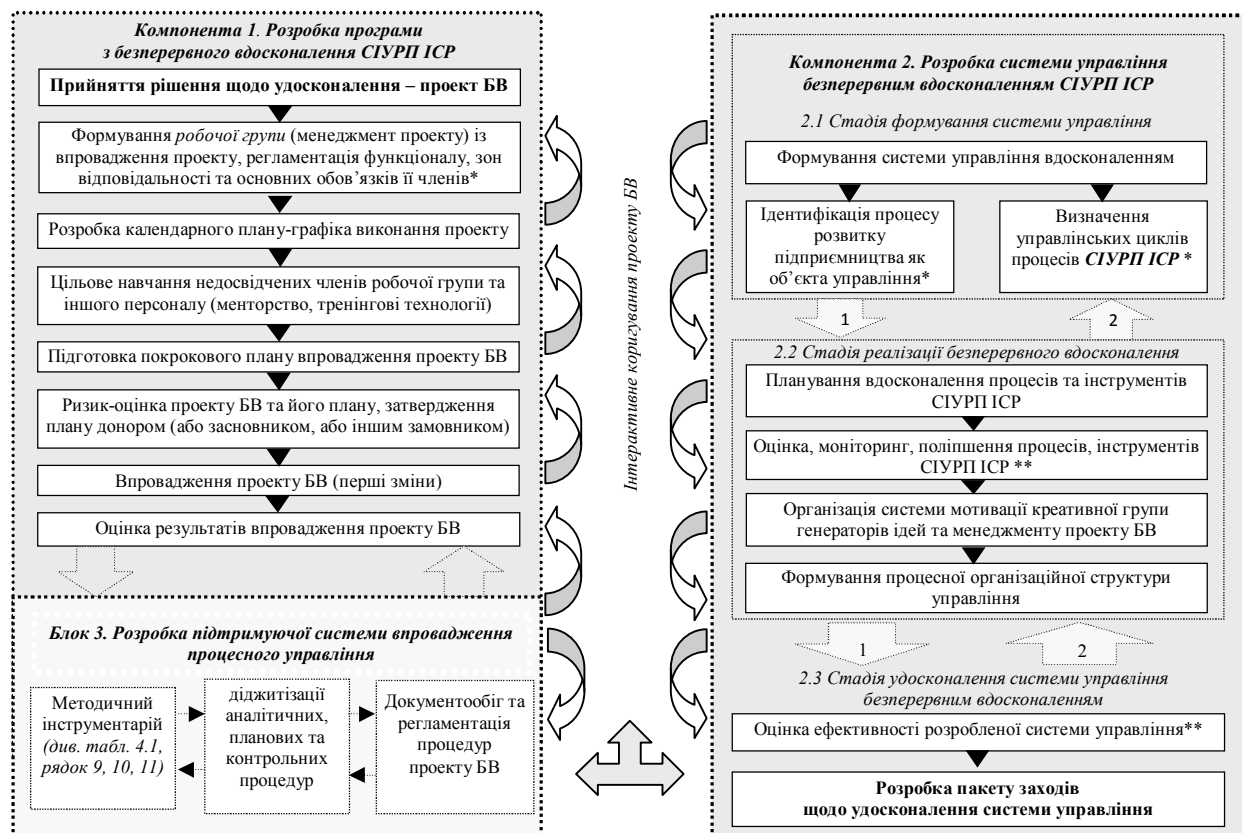

Рисунок 4. Процес розробки та впровадження програми безперервного творчого вдосконалення СІУРП ІСР: цикл комплексного економічного оцінювання та моніторингу

Джерело: власна розробка автора

Першочергово при розробленні програми потрібно визначити і регламентувати види управлінської діяльності, виконання яких відноситься до:

- безперервним вдосконаленням системно-інтегрованого управління розвитком підприємництва (позначка (*) на рис. 4);
- його економічним моніторингом (позначка (**)) на рис. 4).

Розподіл видів управлінської діяльності доречно виконати, відповідно:

- у першому випадку – до етапів впровадження програми безперервного вдосконалення бізнес-процесів інноваційно-активного підприємства,
- у другому випадку – до циклу комплексного економічного оцінювання та моніторингу. Останній стосується змін у розподілі повноважень та управлінських робіт.

Компонента 2, що пов'язана зі створенням системи управління, містить два маршрути вдосконалення:

- перший маршрут (1) відповідає процесу розвитку підприємництва;
- другий (2), у зворотному напрямку, – управлінським циклом процесів СІУРП ІСР, оскільки удосконалення відбувається за результатами оцінки.

Формування персоналу проекту БВ доцільно зробити у двох фокусах: а) відкрита широка робоча група із впровадження проекту

(менеджменту проекту) – програми безперервного творчого вдосконалення СІУРП ІСР. Групу доцільно створити широкою, оскільки з часом склад її стабілізується, проте у бажаючих залишиться можливість прийняти активну участь у вдосконаленні конкретних інструментів та механізмів управління за певними етапами проекту; б) креативна широка група генераторів ідей, яка надаватиме відкритій широкій робочій групі із впровадження проекту (менеджменту проекту) креативні ідеї щодо розвитку підприємництва, запровадження нових інструментів та механізмів підтримки його розвитку за імперативами сталого розвитку, опанування цінностей сталого розвитку тощо. варіацій створення групи кілька – відкрита група у соціальній мережі, корпоративній мережі тощо.

Висновки

Відтак, імперативи сталого розвитку знайшли відображення у запропонованій концептуальній моделі системно-інтегрованого управління розвитком підприємництва у всіх її компонентах – теоретичній, методологічній, методичній та прикладній. Структурно-логічний характер моделі разом зі сформульованими ідеями відповідного підходу дозволяє її модифікувати по компонентам, етапам, за напрямками управлінського впливу. Напрямами подальших розвідок мають стати висвітлення окремих складових запропонованого підходу та його концептуальної моделі.

Abstract

The country that has chosen the path of sustainable development, recognizes itself as a socio-ecological-economic system with new properties, which qualitatively changes the conditions of existence and development of entrepreneurship, its role, characteristics and components. It identifies other development priorities that are declared and specified in the system of goals and strategic objectives. Development acquires a system-integrated character, as goals, resources, management and economic mechanisms are systematically integrated to achieve the goals of sustainable development. Accordingly, the system of management of such development of the country should change.

Entrepreneurship in a country that has chosen the path of sustainable development is becoming part of the national socio-ecological and economic system with qualitatively different properties. Therefore, the management system of entrepreneurship and its development must change. Moreover, changes are needed at all three levels of business management - macro-, meso-, micro-.

Entrepreneurship in the information and innovation economy of sustainable development acquires the status of a fundamentally important phenomenon, acting as one of the main stakeholders and playing a triple role as:

- a significant factor;
- part of the economic component;
- a mechanism for ensuring sustainable development, forming the socio-economic basis of the latter.

The functionality of entrepreneurship is expanding, a new function is emerging - provider-activator, which provides for active permanent participation of entrepreneurs and business structures in ensuring sustainable development in the process of doing business. It should become an integral part of the latter, despite the unfavorable initial domestic conditions.

The information-innovation economy has put forward new requirements for business models, changing technologies and the environment of their formation and implementation on the principle of advanced development, and has given preference to innovation-oriented business models. At the same time, due to the inapplicability of existing management models of business processes and structures for different approaches to management of sustainable development imperatives, despite their functional and structural changes in recent times, justified the need and feasibility of developing innovation-oriented structural-logical business model, its target, resource, organizational-functional, informational and process profiles. The latter will complement each

other, as they will reflect the different characteristics of a single whole and will be based on collaboration. Such a model should ensure the achievement of sustainable development goals or contribute to their achievement.

Список літератури:

1. Kovtunenکو K.V. Formation of innovation potential of industrial enterprise in the economy of knowledge [моногр.] / B.S. Annaiev, K.V. Kovtunenکو; [In Ukrainian]. – Schweinfurt: Time Realities Scientific Group UG (haftungsbeschränkt), 2018. – 215 p.
2. Кузнецов Е.А. Принципи демократичної меритократії професійної системи менеджменту / Е.А. Кузнецов // Ринкова економіка : сучасна теорія і практика управління : Зб. наук. пр. – Одеса, 2017. – Вип. 3 (37), Т. 16. – С. 9-19.
3. Пилипенко А.А. Оптимізація ресурсної стратегії інтегрованого об'єднання корпоративних підприємств за критерієм ресурсозбереження / А.А. Пилипенко, Р.А. Єремейчук // Бізнес-Інформ. – 2019. – №8. – 229-236.
4. Самофатова В.А. Методологія управління сталим розвитком агропродовольчої сфери регіону : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.05 / В.А. Самофатова . – Одеса, 2018. – 373 с.
5. Tkach K.I. Formation of intellectual potential of an industrial enterprise: resource constraints and innovation-oriented business partnership [моногр.] / K.I. Tkach, S.V. Filyppova, V.Yu. Vasilieva; [In Ukrainian]. – Schweinfurt: Time Realities Scientific Group UG (haftungsbeschränkt), 2018. – 210 p.
6. Турчина С.Г. Управління змінами в контексті стратегічного розвитку підприємств / С.Г. Турчина // Вісник Сумського національного аграрного університету. – 2016. – № 67. – С. 11–14.
7. Filyppova S.V. Cascading formation of business communications of an innovation-active enterprise in the conditions of informatization of economy by means of business partnership [Моногр.] / S.V. Filyppova, O.V. Kirev; [In Ukrainian]. – Schweinfurt: Time Realities Scientific Group UG (haftungsbeschränkt), 2018. – 205 p.
8. Швець В.Я. Партнерство как метод продвижения модели высшего образования для целей устойчивого развития / В.Я. Швець, Л.Л. Палехова, М. Шмідт, Д.А. Палехов // Развитие економічної освіти. – 2015. – № 3. – С.146-154.
9. Цілі сталого розвитку в Україні [Електронний ресурс] // Проект ООН «Sustainable Development Goals». – Режим доступу: <http://sdg.org.ua/ua/sdgs-and-governments>. – Назва з екрана. – Доступно на 12.02.2020.
10. Указ Президента України «Про стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» : від 12.01.2015 р., №5/2015 [Електронний ресурс] // Кабінет Міністрів України. – Режим доступу: <https://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>. – Доступно на 10.10.2019. – Назва з екрана.
11. Постанова «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року» : від 06.08.2014 р., № 385 [Електронний ресурс] // Кабінет Міністрів України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-п>. – Доступно на 10.10.2019. – Назва з екрана.
12. Filippov V. Formation of a polyfunctional structure of the system of transition mechanisms of Ukraine to sustainable development / V. Filippov // Technology audit and production reserves. – 2020. – № 1/4(51). – P. 24-29. – DOI: 10.15587/2312-8372.2020.199293.
13. Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна 2017» [Електронний ресурс] // Представництво ООН в Україні. – 2017. – Режим доступу: http://www.un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf. – Доступно на 10.10.2019. – Назва з екрана.
14. Указ Президента України «Стратегія сталого розвитку «Україна-2020» : від 12.01.2015 р., №5/2015 [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>. – Доступно на 10.10.2019. – Назва з екрана.

References:

1. Kovtunenکو K.V. & Annaiev B.S. (2018). Formation of innovation potential of industrial enterprise in the economy of knowledge. Schweinfurt: Time Realities Scientific Group UG (haftungsbeschränkt), 215 [In Ukrainian].
2. Kuznetsov, E.A. (2017). Principles of democratic meritocracy of the professional management system. Rynkova ekonomika : suchasna teoriia i praktyka upravlinnia, 2017, 3 (37) Vol. 16, 9-19 [in Ukrainian].
3. Pilipenko, A.A. & Yeremeichuk, R.A. (2019). Optimization of the resource strategy of the integrated association of corporate enterprises according to the criterion of resource saving. Biznes-Inform, 8, 229-236 [in Ukrainian].

4. Samofatova, V.A. (2018). Methodology for managing sustainable development of the agri-food sector of the region. Doctor's thesis, Odessa, 373 [in Ukrainian].
5. Tkach, K.I. & Filyppova, S.V. & Vasilieva V.Yu. Formation of intellectual potential of an industrial enterprise: resource constraints and innovation-oriented business partnership. Schweinfurt: Time Realities Scientific Group UG (haftungsbeschränkt), 210 [In Ukrainian].
6. Turchina, S.G. (2016). Change management in the context of strategic development of enterprise. Visnyk Sumskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu. 67, 11-14 [In Ukrainian].
7. Filyppova, S.V. & Kirev, O.V. (2018). Cascading formation of business communications of an innovation-active enterprise in the conditions of informatization of economy by means of business partnership. Schweinfurt: Time Realities Scientific Group UG (haftungsbeschränkt), 205 [In Ukrainian].
8. Shvets, V.Ya. & Palekhova, L.L. & Shmidt, M. & Palekhov, D.A. (2015). Partnership as a Method to Promote a Higher Education Model for Sustainable Development. Rozvytok ekonomichnoi osvity, Vol. 3, 146-154 [in Russian].
9. Sustainable development goals in Ukraine (2020). UN project «Sustainable Development Goals». Retrieved from <http://sdg.org.ua/ua/sdgs-and-governments> [In Ukrainian].
10. Decree of the President of Ukraine "On the strategy of sustainable development Ukraine – 2020" (2015, №5). Cabinet of Ministers of Ukraine, Retrieved from <https://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> [In Ukrainian].
11. Resolution "On approval of the State strategy of regional development for the period up to 2020": (2014, №385). Cabinet of Ministers of Ukraine, Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-п> [In Ukrainian].
12. Filippov, V. (2020). Formation of a polyfunctional structure of the system of transition mechanisms of Ukraine to sustainable development. Technology audit and production reserves. № 1/4(51), 24-29, Retrieved from DOI: 10.15587/2312-8372.2020.199293 [In Ukrainian].
13. National Report "Sustainable Development Goals: Ukraine 2017", (2017). UN Office in Ukraine. http://www.un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf. – Доступно на 10.10.2019. – Назва з екрана [In Ukrainian].
14. Decree of the President of Ukraine "Sustainable Development Strategy of Ukraine 2020" (2015). From 12.01.2015, №5 / 2015. Access mode: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> [In Ukrainian].

Посилання на статтю:

Філіппов В. Ю. Концептуальні підходи та модель системно-інтегрованого управління розвитком підприємництва за імперативами сталого розвитку / В.Ю. Філіппов // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2020. – № 1 (47). – С. 72-83. – Режим доступу до журн.: <https://economics.opu.ua/files/archive/2020/No1/72.pdf>. DOI: 10.15276/ETR.01.2020.9. DOI: 10.5281/zenodo.3967469.

Reference a Journal Article:

Filippov V. Y. Conceptual approaches and system-integrated management of business development model according to the sustainable development imperatives / V. Y. Filippov // Economics: time realities. Scientific journal. – 2020. – № 1 (47). – P. 72-83. – Retrieved from <https://economics.opu.ua/files/archive/2020/No1/72.pdf>. DOI: 10.15276/ETR.01.2020.9. DOI: 10.5281/zenodo.3967469.

